

Arq Educatie Programma

Trainingsgids 2010-2011

ivp

Expert bij schokkende
gebeurtenissen

ANTARES
FOUNDATION

Stichting **Centrum'45**

partners in educatie programma

Colofon

De trainingsgids van het Arq Educatie Programma is een publicatie van Arq Psychotrauma Expert Groep. Arq Psychotrauma Expert Groep is een ondersteunende holding voor instellingen en organisaties die zich bezighouden met het thema psychotrauma en de gevolgen van schokkende gebeurtenissen. De partners in Arq zijn alle specialist op hun eigen terrein en hebben ieder unieke expertise, ervaring en innovatiekracht. Arq brengt al deze deelterreinen samen, faciliteert en legt waar mogelijk nieuwe connecties. Voor wetenschappelijk onderzoek, onderwijsactiviteiten en internationale activiteiten werken de partners samen in respectievelijk Arq Research Program, Arq Educatie Programma en Arq International Program.

Per 1 januari 2011 zijn de volgende organisaties partner in Arq Psychotrauma Expert Groep:

- Stichting Centrum '45
- IVP
- PDC
- Equator Foundation
- Antares Foundation
- Cogis
- War Trauma Foundation

Uitgave

Arq Psychotrauma Expert Groep
Diemen, 2010
1000 exemplaren

Ontwerp en opmaak

Stephan Csikós, Den Haag

Inhoudelijke redactie

Hannelore Dekeyser, Richard Oomens,
David Veenman, Annemiek de Heus,
Ivo van der Velden en Erik Flapper

Copywriter

Mieke van Damme

De gids is ook digitaal te verkrijgen of na te bestellen via:

David Veenman, d.veenman@arq.org

Telefoon: (020) 840 76 80

Al is deze gids met de grootste zorg samengesteld, toch kunnen er geen rechten aan worden ontleend.

Arq Educatie Programma

Trainingsgids 2010-2011

---

ivp

Expert bij schokkende
gebeurtenissen

ANTARES
FOUNDATION

Stichting **Centrum'45**

---

partners in educatie programma

Inhoudsopgave

Welkom

4

Welkom bij het Arq Educatie Programma

6

Het Arq Educatie Programma

8

Didactisch aanbod op maat

Trainingen

11

Weerbaar omgaan met agressie

13

Omgaan met ongewenste omgangsvormen

15

Incidentmanagement en personeelszorg na schokkende gebeurtenissen

19

Kleurrijke personeelszorg na schokkende gebeurtenissen

21

Vorbereiding op uitzending naar het buitenland: oriëntatieworkshop in stressmanagement

23

Professioneel omgaan met een psychotrauma – basisopleiding

25

Posttraumatische stressreacties: herkenning en aanpak

29

Secundaire traumatisering

31

Integratieve behandeling van getraumatiseerde kinderen en gezinnen op de vlucht

33

Complexe traumatisering in theorie en praktijk: gevolgen van vervolging, oorlog en geweld behandelen

34

Multi Family Therapy bij getraumatiseerde gezinnen

36

Beknopte Eclectische Psychotherapie voor PTSS (BEPP)

Praktische informatie over het Arq Educatie Programma

39

Programmapartners

40

Ons team

46

Overige informatie

47

Verwacht

Voorwoord

Welkom bij het Arq Educatie Programma

4

Uw werkomgeving confronteert u geregeld met schokkende gebeurtenissen of contexten. Denk maar aan agressie, levensbedreigende situaties, rampen en intimidatie. Bovendien werkt u in stresserende en soms schokkende omstandigheden. Die confrontaties zijn niet gemakkelijk. Toch is het belangrijk om u goed voor te bereiden en een professionele manier te vinden om hiermee om te gaan.

Sommige werksituaties vragen bijzondere aandacht, bijvoorbeeld als u werkt met mensen die in extreme omstandigheden verkeren of veel agressie en geweld op de werkvloer meemaken. Ook als u bij iemand posttraumatische stress vermoedt, wilt u goed kunnen doorverwijzen en van de nieuwste behandeltechnieken op de hoogte zijn. Misschien bent u verantwoordelijk voor de uitwerking van een calamiteitenplan of een organisatiebeleid dat erop gericht is om stress te verminderen bij het werken in extreme omstandigheden? Of misschien bent u lid van een bedrijfsopvangteam? In al deze situaties moet u proberen om de negatieve gevolgen van schokkende omstandigheden voor uzelf en de anderen zoveel mogelijk te beperken. Daarom is het essentieel om op de hoogte te blijven van de meest recente methodieken en up-to-date kennis.

Het Arq Educatie Programma (kortweg AEP) bundelt de expertise, kennis en vaardigheden van experts in het omgaan met de gevolgen van schokkende gebeurtenissen. Zo combineren wij de kennis en ervaring van de partners van Arq Psychotrauma Expert Groep in onze educatieve programma's en ontwikkelen we nieuwe inzichten.

De partners in educatie van het eerste uur zijn IVP, Stichting Centrum '45 en Antares Foundation. Samen bestrijken we het brede terrein van educatie op het gebied van consult, beleidsontwikkeling, preventie, diagnose, begeleiding bij opvang en nazorg en behandeling van schokkende gebeurtenissen en de psychosociale gevolgen ervan, zowel vooraf, tijdens als nadien. Het Arq Educatie Programma brengt deze brede en verdiepende kennis bij elkaar, ontwikkelt nieuwe kennis, creëert synergie en zorgt voor kruisbestuiving. Hiervoor steunen we op fundamenteel en praktijkgericht onderzoek, een duidelijke basisvisie, didactische kwaliteit en moderne onderwijstechniek.

Deze kennis willen we graag met u delen in een groeiend educatief aanbod van trainingen, cursusmodules, workshops, lezingen, advies, (e-)coaching en e-learning. We bieden u dan ook met genoegen deze gids aan. Daarin leest u op welke terreinen wij samen met u uw kennis, kunde en vaardigheid in het omgaan met schokkende gebeurtenissen kunnen optimaliseren.

We heten u en uw medewerkers welkom in een van onze educatieve activiteiten!

Hartelijke groet,

Ton de Wijs (IVP)
Twan Driessen (Stichting Centrum '45)
Tineke van Pietersom (Antares Foundation)

Expert bij schokkende
gebeurtenissen

ANTARES
FOUNDATION

Stichting **Centrum'45**

partners in educatie programma

Algemeen

III Het Arq Educatie Programma

6

Waar staan we voor?

Een goede voorbereiding op schokkende gebeurtenissen en omstandigheden is noodzakelijk. Want zo krijgt u de crisis sneller onder controle én reduceert u de stress bij u en uw medewerkers. De trainingen van de partners binnen het Arq Educatie Programma ondersteunen u daarin.

Versterking van veerkracht

Alle educatieve activiteiten van de partners in Arq Psychotrauma Expert Groep richten zich op de versterking van de eigen veerkracht van mensen die met psychosociale gevolgen van schokkende gebeurtenissen of contexten te maken hebben of kunnen krijgen. In onze activiteiten gaan we zo weinig mogelijk uit van psychische stoornissen, maar benadrukken we het normale karakter van de reacties op een acute stresssituatie. De trainingen willen u of uw medewerkers helpen om adequate en gerichte hulp te bieden aan mensen voor, tijdens of na schokkende gebeurtenissen of contexten. Zo voorkomt u onnodige problematisering en kosten. U leert de negatieve psychosociale gevolgen van schokkende gebeurtenissen te beperken en in juiste banen te leiden. Zo voelt het opnieuw veilig aan, wordt de controle hersteld en kunnen de activiteiten snel worden hervat. Hierbij is het belangrijk dat we door vroegtijdige signalering psychische stoornissen op lange termijn minimaliseren. We vermijden de medicalisering van de reacties op een gebeurtenis en de stigmatisering van de betrokken(en).

Onderzoeksmatige onderbouwing

IVP, Antares Foundation en Stichting Centrum '45 bundelen, ontwikkelen en delen kennis over het omgaan met de gevolgen van schokkende gebeurtenissen en contexten. Hierbij steunen we op een lange praktijkervaring en op de resultaten van de onderzoekers die samenwerken in het Arq Research Program (ARP). Anno 2010 werken twaalf onderzoekers en drie hoogleraren permanent aan evaluatie en onderzoek met het oog op alsmear betere en vollediger kennis, methoden en technieken in het omgaan met schokkende gebeurtenissen.

Breed aanbod

De partners in Arq Psychotrauma Expert Groep hebben ervaring in het omgaan met schokkende gebeurtenissen op diverse terreinen en vanuit verschillende invalshoeken. Dit garandeert een breed aanbod en een vruchtbare kruisbestuiving.

Specialisatie in complexe problematiek

Het onderwijsprogramma onderscheidt zich door haar gespecialiseerde kennis in de omgang met complexe problematiek. Denk maar aan de ernstige bedreiging van de ontwikkeling van gezinsleden. Soms is er sprake van disfunctionele posttraumatische adaptatie, waarbij de problematiek van één gezinslid de problemen van een ander versterkt. Ook het werken in een multiculturele context behoort tot de sterke punten van het AEP. Want het omgaan met stress, emotie of trauma is niet in alle culturele contexten hetzelfde. Bovendien vergt het werken met begeleiding van een tolk bijzondere kennis en competenties.

Stepped care model is rode draad

We gebruiken het stepped care model als uitgangspunt van al onze cursussen en trainingen rond schokkende gebeurtenissen. Dit model maakt optimaal gebruik van de veerkracht en het zelfherstellende vermogen van de mens, ook wel uitgedrukt via de term empowerment. Met andere woorden: voorkomen is beter dan genezen. Alleen als preventie, begeleiding, opvang, nazorg en beleid falen, moeten we diagnostiek en behandeling inschakelen.

We onderscheiden drie stappen in het stepped care model:

- basiszorg vanuit de directe sociale omgeving, aansluiting bij natuurlijke herstelprocessen, aansluiting bij de behoefte van de betrokken persoon;
- expliciete extra zorg bij belastende omstandigheden of risicofactoren;
- alleen indien nodig (externe) deskundigen inschakelen voor diagnostiek en behandeling, bijvoorbeeld wanneer stressklachten

niet afnemen. In dat geval kunnen we bogen op de expertise van Stichting Centrum '45, IVP, Psychotrauma Diagnose Centrum (PDC), Equator Foundation en Antares Foundation.

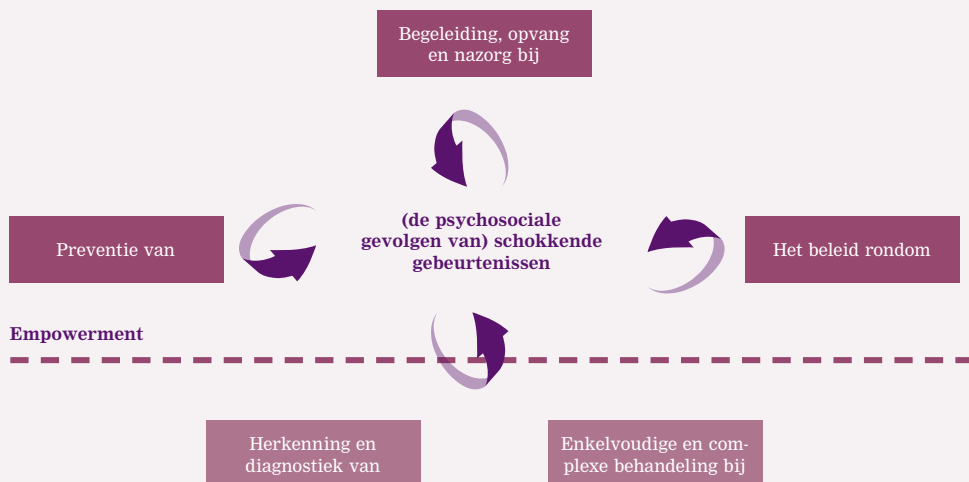
Uiteraard is het van belang om de gezondheidsontwikkeling te blijven monitoren en eventuele risicogeveallen te signaleren. Ondanks alle voorbereiding, begeleiding en steun is het soms nodig om tot diagnostiek, doorverwijzing en behandeling van psychotrauma over te gaan. We willen dan ook zeker niet voorbij gaan aan up-to-date behandeltechnieken.

7

Deze figuur illustreert de interactie tussen de gebieden waarin het AEP haar opleidingen en trainingen aanbiedt. U ziet hoe onze partners hun kennis bundelen, ontwikkelen en delen.

Arq Educatie Programma

- 1) Bundelt
- 2) Ontwikkelt
- 3) Deelt kennis rondom

Algemeen

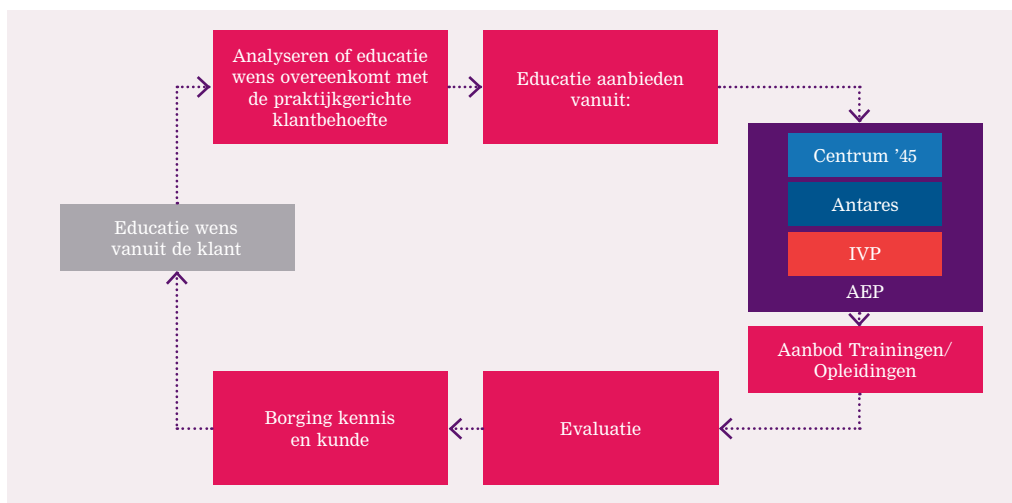
Didactisch aanbod op maat

8

Het Arq Educatie Programma deelt haar kennis op meerdere manieren. Naast ons vaste aanbod van open trainingen, workshops, opleidingen en leergangen kunt u kiezen voor educatie op maat van uw bedrijf of van uzelf. Afhankelijk van uw vraag neemt dit maatwerk verschillende vormen aan. We zetten onze expertise graag in voor een persoonlijk leertraject, (e-)coaching, advies, beleidsontwikkeling, intervisie of supervisie.

specifieke vragen, context, specifieke behandeltechnieken en/of doelgroepen. Indien u dit wenst, gaan we dieper in op de toepassing van een behandeltechniek bij een bepaalde doelgroep.

Samen bepalen we welke vorm van educatie voor u en uw doelgroep het meest geschikt is: workshops, lezingen, cursussen, trainingen (al dan niet on the job), coaching, intervisie of supervisie.

Maatwerk op bedrijfs- of organisatie-niveau

Alle trainingen in deze gids organiseren we ook in uw bedrijf. We leggen dan accenten op door u gekozen onderwerpen. De duur van de training, de exacte inhoud en de locatie bepalen we samen. Eerst analyseren we uw situatie. Dan stellen we u een educatieprogramma voor om een maximaal leerrendement te behalen. Bij educatie op maat focussen we op uw

Onderstaande voorbeelden tonen u de mogelijkheden van educatie op maat:

- psychosociale zorg voor maatschappelijk werkenden na rampen;
- groepsgewijze psycho-educatie;
- diagnostiek en indicatie bij traumagerelateerde klachten;
- veteranenproblematiek;
- problematiek van de naoorlogse generatie;
- groepsbehandeling en lotgenootschap;

- opzet van traumahulpverlening in het buitenland;
- oorlogsproblematiek van ouderen;
- multiculturele hulpverlening;
- behandeling van getraumatiseerde jeugdige vluchtelingen en asielzoekers;
- gezinsproblematiek bij door oorlog en geweld getroffen gezinnen;
- werken met getraumatiseerde mensen in een justitiële setting;
- werkstresspreventie bij professionals die met getraumatiseerde mensen werken;
- samenwerking rond getraumatiseerde mensen;
- beleidsontwikkeling rond het omgaan met schokkende gebeurtenissen.

Maatwerk op persoonlijk niveau

Wenst u nog meer maatwerk? Dan is het uiteraard ook mogelijk om voor u een persoonlijk leertraject samen te stellen. Uw training en/of coaching is dan een kort, doelgericht en intensief traject, waarbij u uw werkgerelateerde leervraag met een deskundige van een van de partners in Arq bespreekt en onderzoekt. Uw specifieke situatie is het uitgangspunt. Dit leidt snel tot zichtbare resultaten. Naast training, opleiding of coaching organiseren we intervisie- of supervisie-trajecten.

E-learning

Bij veel van onze trainingen bieden we ook ondersteuning op afstand via internet, zoals e-coaching, intervisie, supervisie of advies. Dit gebeurt via e-mail, skype/telefoon, onze leeromgeving of uw eigen onlineleeromgeving.

Advies, klankbordfunctie en beleidsontwikkeling

Advies nodig? We helpen u graag op elk terrein van Arq Psychotrauma Expert Groep. Zo denken we graag met u mee om een calamiteitenplan of een stressreducerend organisatiebeleid te maken. Of ondersteunen we u bij de behandeling van een cliënt met een psychotraumatische achtergrond. Ook op macroniveau zetten we onze expertise en visie in. Bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van een nieuw beleid over omgaan met agressie en schokkende gebeurtenissen, bij het minimaliseren van de psychosociale effecten en bij het zorgbeleid op het gebied van psychotherapie en behandeling van psychotrauma.

Contact rond maatwerk?

Voor meer informatie over maatwerk kunt u contact opnemen met David Veenman, accountmanager AEP. Hij kan u eventueel in contact brengen met de juiste adviseur voor uw maatwerkbehoefte.

Mail: d.veenman@arq.org

Telefoon: (020) 840 76 80

■ Overzicht AEP-trainingen

Onze trainingen

■ Weerbaar omgaan met agressie

In situaties van intimidatie of bedreiging voelen de meeste mensen zich overrompeld en onmachtig. De confrontatie met agressie veroorzaakt spanning en stress die op den duur ondermijnend kunnen zijn voor de kwaliteit van het leven en het werk van de betrokkenen. Zowel psychische als lichamelijke stressreacties zijn dan het gevolg. Komt u geregeld in aanraking met dergelijke bedreigingen en agressie? Dan is het zinvol om hiermee te leren omgaan en bewust te zijn van het effect van uw gedrag op een agressief persoon. De training maakt u of uw medewerkers minder kwetsbaar bij een confrontatie met agressie, intimidatie en dreiging. U ontwikkelt persoonlijke strategieën, die u in gesimuleerde agressiesituaties oefent en toetst. Iedereen neemt actief deel aan deze simulaties. Na deze training reageert u sneller en effectiever op agressie. U bent u beter bewust van uw reacties, en stelt u weerbaarder op in bedreigende of intimiderende situaties.

11

Doelgroepen

De training 'Weerbaar omgaan met agressie' is bedoeld voor iedereen die in aanraking kan komen met agressie en bedreiging. Ook bieden we een training aan die specifiek op de praktijk van balie-medewerkers, receptionisten en telefonisten is toegesneden. U kiest uit twee varianten. De basisversie is een intensieve training gericht op de ontwikkeling van een persoonlijke strategie in agressiehantering. In de onlinebegeleiding en tijdens de twee trainingsbijeenkomsten krijgt u alle gelegenheid om vaardigheden te oefenen. U kunt ook opteren voor een lightversie die bestaat uit onlinebegeleiding en een bijeenkomst van één dag.

Duurzame resultaten

- U kent de uitingsvormen, typen en dynamiek van agressie.
- U herkent de grens tussen normaal en agressief gedrag.
- U hebt inzicht in uw eigen cognitieve, emotionele en gedragsmatige reacties op agressie.

- U kent uw eigen rol in de dynamiek en het verloop van agressie-incidenten.
- U reageert effectief op de verschillende vormen van agressief gedrag.
- U communiceert effectief.
- U beheerst belangrijke communicatietechnieken bij het omgaan met agressie aan de telefoon (alleen in de variant voor balie-medewerkers, receptionisten en telefoon).
- U hebt na de training uw persoonlijke stijl in agressiehantering zo ontwikkeld dat u effectiever op verschillende vormen van agressie reageert. Het resultaat is diepgaand en leidt tot duurzame gedragsverandering (dit geldt alleen voor de basisversie en kunnen we niet garanderen in de lightversie).

Programma

De basistraining bestaat uit twee dagen verspreid over zes weken. Voor elke dag ontvangt u praktische informatie, voorbereidende literatuur en oefeningen via uw onlineleeromgeving. Na de introductie en de kennismaking nemen de onlineactiviteiten een

tot twee uur per week in beslag. Tijdens de trainingsperiode houdt u online contact met andere deelnemers en met uw trainer. Na de laatste trainingsdag stelt u een persoonlijk actieplan op. U houdt uw ervaringen bij in de leeromgeving. Hierdoor kunt u de nieuwe kennis en ervaringen letterlijk *een plek geven*. De docent geeft persoonlijk commentaar. Indien u dit wenst, kunt u gebruikmaken van extra coachingsfaciliteiten van het AEP.

Er zijn twee varianten: 'Omgaan met intimidatie en agressie' en 'Omgaan met agressie aan balie en telefoon'. U kunt beide varianten ook in een lightversie volgen. Die bestaat uit één dag.

Omgaan met intimidatie en agressie

In deze training leert u sneller en effectiever op agressie reageren. Een ervaren trainer en acteur begeleiden u met casuïstiek, praktijkvoorbeelden en realistische simulaties. Zij stimuleren u om aan de slag te gaan met uw persoonlijke leerpunten, zodat u een stijl vindt die bij u past. De eerste dag richt zich vooral op de herkenning van verschillende agressievormen en de bewustwording van uw eigen rol in het verloop van agressie-incidenten. De tweede dag leren we verschillende reactiemogelijkheden op agressie en ontwikkelt u een persoonlijke strategie. We vragen u ook naar uw ervaringen. Zo zijn de casuïstiek, praktijkvoorbeelden en simulaties op uw eigen ervaring toegespitst.

Omgaan met agressie aan balie en telefoon

Deze variant is bedoeld voor telefonisten, baliemedewerkers en receptionisten die

het aanspreekpunt zijn voor klanten en een representatieve functie hebben voor de organisatie.

Aan de balie of de telefoon bent u meestal de eerste persoon met wie de klant contact heeft. De kans op een confrontatie met een agressieve klant is dus groot. Tijdens deze training leert u de agressie van een klant aan de balie begrenzen, mét behoud van de klantrelatie. Ook aan de telefoon leert u tijdens een agressief klantcontact effectiever communiceren. Een ervaren trainer en acteur begeleiden u met realistische simulaties, casuïstiek en praktijkvoorbeelden.

Praktische informatie

Prijs

De basisversie kost € 1100 per persoon, inclusief arrangement- en literatuurkosten. De lightversie kost € 550 per persoon, inclusief arrangement- en literatuurkosten.

Aantal deelnemers

De training is bedoeld voor maximaal twaalf deelnemers.

Voorkennis

Uw persoonlijke ervaring biedt voldoende voorkennis.

Meer informatie en inschrijven

www.ivp-opleidingen.nl
d.veenman@arq.org
 (020) 840 76 80

ivp
 Expert bij schokkende
 gebeurtenissen

Onze trainingen

III Omgaan met ongewenste omgangsvormen

U speelt een belangrijke rol in het behoud van een plezierige en professionele cultuur in uw team. Zo is het uw taak om ongewenst gedrag met collega's te bespreken. En dan komt deze training goed van pas. Onder deskundige begeleiding leert u ongewenst gedrag bespreekbaar maken. Tijdens de trainingen bevorderen we een professionele cultuur waarin ongewenst gedrag niet langer voorkomt.

13

Doelgroepen

We bieden een training aan voor leidinggevenden, managers en P&O-adviseurs, en een training voor medewerkers op de werkvloer die in hun werk met ongewenste omgangsvormen van collega's te maken krijgen.

Duurzame resultaten

- U bent in staat om ongewenste omgangsvormen te signaleren.
- U hebt inzicht in de verschillende vormen van ongewenste omgangsvormen en het effect daarvan op medewerkers en uw organisatie.
- U kent de strategieën om ongewenst gedrag aan te pakken.
- U bent in staat om collega's aan te spreken en gewenst en ongewenst gedrag in teams bespreekbaar te maken.

Programma

De training 'Omgaan met ongewenste omgangsvormen voor leidinggevenden, managers en P&O-adviseurs' bestaat uit twee aaneengesloten dagen zonder avondprogramma. De training voor medewerkers duurt één dag.

In beide trainingen wisselen we korte theoretische inleidingen af met praktijkgerichte oefeningen, opdrachten en simulaties met acteurs. We vragen u ook naar uw ervaringen. Zo zijn de casuïstiek, praktijkvoorbeelden en simulaties op uw eigen ervaring toegespitst.

Omgaan met ongewenste omgangsvormen voor leidinggevenden

In deze training analyseert u samen met de trainer uw rol als leidinggevende, manager of P&O-adviseur in het behoud van een professionele cultuur zónder ongewenst gedrag. Op de eerste trainingsdag onderzoeken we het effect van ongewenst gedrag op uw medewerkers, en hoe dit past binnen de bedrijfscultuur. De tweede trainingsdag gaat over uw rol in de aanpak van ongewenst gedrag op individueel en beleidsniveau.

Omgaan met ongewenste omgangsvormen voor medewerkers

Het eerste dagdeel van de training is vooral gericht op de vormen van ongewenst gedrag en uw eigen grenzen daarin. Tijdens het tweede gedeelte leert u praktisch omgaan met ongewenste omgangsvormen op uw werk.

Praktische informatie

Prijs

De training 'Omgaan met ongewenste omgangsvormen voor leidinggevenden' kost € 1000 per persoon, inclusief arrangement- en literatuurkosten. De training 'Omgaan met ongewenste omgangsvormen voor medewerkers' kost € 500 per persoon, inclusief arrangement- en literatuurkosten.

Aantal deelnemers

De training is bedoeld voor minimaal acht en maximaal twaalf personen.

Voorkennis

Uw persoonlijke ervaring biedt voldoende voorkennis.

Meer informatie en inschrijven

www.ivp-opleidingen.nl

d.veenman@arq.org

(020) 840 76 80

Expert bij schokkende
gebeurtenissen

Onze trainingen

Incidentmanagement en personeelszorg na schokkende gebeurtenissen

Een schokkende gebeurtenis in uw bedrijf of organisatie zorgt altijd voor een crisissfeer. De gebeurtenis komt meestal onverwacht. Toch kunt u de schadelijke gevolgen ervan op organisatie- en individueel niveau gedeeltelijk beperken. Wat moet u doen na een incident? Hoe kunt u uw organisatie of uzelf voorbereiden? Na de training 'Incidentmanagement en personeelszorg na schokkende gebeurtenissen' kent u uw mogelijkheden en taken om een incident vanuit uw rol in de organisatie te managen: als leidinggevende, P&O-adviseur of lid van het bedrijfsopvangteam. We bieden deze training dan ook aan op maat van uw functie. Aan de hand van het stepped care model bespreken we hoe u met een incident kunt omgaan. Hiervoor gebruiken we desktopsimulaties, simulaties met acteurs, levendige voorbeelden uit de praktijk van de ervaren trainers, en casuïstiek die op uw eigen ervaringen en inbreng gebaseerd is.

15

A Incidentmanagement

Doelgroepen

De training is bedoeld voor directieleden en leidinggevendenden van bedrijven, organisaties of overheidsinstanties.

Duurzame resultaten

- U kent de kenmerken van een crisis of incident.
- U weet wat uw aandachtsgebieden, taken en verantwoordelijkheden zijn in de acute en nazorgfase van een crisis.
- U bent in staat om de schadelijke en psychosociale gevolgen en stressoren na een incident te herkennen en op organisatie- en individueel niveau te beperken.
- U faciliteert ondersteuning en hulp gericht op de noden en behoeften van uw medewerkers op praktisch, informatief en emotioneel gebied.
- U bent op de hoogte van stressreacties en risicofactoren, en u kunt uw P&O-adviseur bij de begeleiding van medewerkers ondersteunen.

Programma

De trainingsbijeenkomst bestaat uit één dag. Vooraf ontvangt u praktische informatie en voorbereidende literatuur. We vragen u ook naar uw ervaringen. Zo kunnen we de praktijkvoorbeelden en desktopsimulaties op uw concrete situatie toespitsen.

In het eerste deel van de training leert u wat u de eerste dagen na het incident moet doen. Het tweede deel focust op de weken daarna. Aan de hand van desktopsimulaties en levendige praktijkvoorbeelden bespreken we de nieuwste inzichten en toepassingen van het stepped care model. Daarin komen verschillende aandachtsgebieden van incidentmanagement aan bod: overzicht van een crisissituatie, prioritaire acties, cyclisch werken, denken en samenwerken, aandacht voor de continuïteit van de bedrijfsprocessen, interne en externe communicatieprocessen, en faciliteren van concrete personeelszorg. Daarnaast bespreken we stressreacties en risicofactoren. Zo kunt u uw P&O-adviseurs met kennis van zaken ondersteunen wanneer zij de medewerkers van uw organisatie tijdens en na een incident

begeleiden. We besteden ook aandacht aan hoe u het psychosociale functioneren en de gezondheidsontwikkeling van medewerkers kunt monitoren, en welke stressfactoren in het bedrijf of team een rol spelen.

Praktische informatie

Prijs

De training kost € 650 per persoon, inclusief arrangement- en literatuurkosten. U krijgt na afloop een certificaat dat voldoet aan de criteria van het stepped care model.

Aantal deelnemers

De training is bedoeld voor maximaal twaalf deelnemers.

Voorkennis

Uw persoonlijke ervaring als leidinggevende biedt voldoende voorkennis.

Meer informatie en inschrijven

www.ivp-opleidingen.nl

d.veenman@arq.org

(020) 840 76 80

Expert bij schokkende
gebeurtenissen

Duurzame resultaten

- U kent de kenmerken van een crisis of incident.
- U weet wat uw aandachtsgebieden, taken en verantwoordelijkheden zijn in de acute en nazorgfase van een crisis op individueel en bedrijfsniveau.
- U bent in staat om de schadelijke en psychosociale gevolgen en stressoren na een incident te herkennen en op organisatie- en individueel niveau te beperken.
- U faciliteert ondersteuning en hulp gericht op de noden en behoeften van uw medewerkers op praktisch, informatief en emotioneel gebied.
- U hebt kennis van stressreacties en de gevolgen hiervan voor het functioneren, en u kunt stressreducerende handelingen uitvoeren.
- U herkent bij medewerkers risicofactoren en signalen die op een problematische verwerking wijzen.
- U kunt de psychosociale gezondheid en het functioneren van betrokkenen monitoren, en u weet wanneer en hoe u naar externe professionele hulp moet doorverwijzen.

B Incidentmanagement en personeelszorg

Doelgroepen

De training is bedoeld voor P&O-adviseurs, maatschappelijk werkers, preventiefunctionarissen en afdelingshoofden.

Programma

De training bestaat uit twee dagen verspreid over zes weken. Aan de hand van de nieuwste inzichten in het stepped care model bespreken we wat incidentmanagement en personeelszorg concreet inhouden, zowel in de acute als in de nazorgfase van een incident. De eerste dag is vooral gericht op de ondersteuning van het personeel en de bevordering van de bedrijfscontinuïteit tijdens

de eerste dagen na het incident. Tijdens de tweede dag gaan we dieper in op de personeelszorg in de dagen en weken daarna.

De do's en don'ts voor uw rol komen ruim aan bod. U oefent in simulaties met vaardigheden om ondersteunende gesprekken met medewerkers te voeren. Ook oefent u hoe u het functioneren en de gezondheidsontwikkeling van medewerkers kunt monitoren, en wanneer u naar externe hulp moet doorverwijzen. We vragen u ook naar uw ervaringen. Zo zijn de casuïstiek, praktijkvoorbeelden en simulaties op uw eigen ervaring toegespitst.

Voor elke dag ontvangt u praktische informatie, voorbereidende literatuur en oefeningen via uw onlineleeromgeving. Na de introductie en kennismaking nemen de onlineactiviteiten een tot twee uur per week in beslag. Tijdens de trainingsperiode houdt u online contact met andere deelnemers en met uw trainer. Na de laatste trainingsdag stelt u een persoonlijk actieplan op. U houdt uw ervaringen bij in de leeromgeving. Hierdoor kunt u de nieuwe kennis en ervaringen letterlijk *een plek geven*. De docent geeft persoonlijk commentaar.

Praktische informatie

Prijs

De training kost € 1295 per persoon, inclusief arrangement- en literatuurkosten.

Aantal deelnemers

De training is bedoeld voor maximaal twaalf personen.

Voorkennis

Uw persoonlijke werkervaring biedt voldoende voorkennis.

Meer informatie en inschrijven

www.ivp-opleidingen.nl

d.veenman@arq.org

(020) 840 76 80

ivp

Expert bij schokkende gebeurtenissen

C Opvang en nazorg door bedrijfsopvangteams

Doelgroepen

De training is bedoeld voor leden of toekomstige leden van een bedrijfsopvangteam.

Duurzame resultaten

- U beschikt over de kennis en vaardigheden die u als lid van een bedrijfsopvangteam nodig hebt om opvang en nazorg aan collega's te bieden.
- U hebt inzicht in het stepped care model op het gebied van incidentmanagement en personeelszorg.
- U hebt kennis en inzicht in wat ingrijpende gebeurtenissen zijn en welke psychosociale gevolgen ze kunnen hebben.
- U weet hoe een verwerkingsproces verloopt, en u kunt de fasen en verschijnselen hierin herkennen.
- Op verschillende momenten na een incident bent u in staat om op een effectieve manier getroffen collega's te ondersteunen en stressreducerende handelingen uit te voeren.

- U kunt ondersteunende gesprekken voeren in de acute en nazorgfase, zowel individueel als in groep.
- U kunt de eerste noden en behoeften op praktisch, informatief en/of emotioneel gebied van collega's in kaart brengen.
- U kunt de psychosociale gezondheid en het functioneren van getroffen en betrokkenen monitoren.
- U herkent risicofactoren en signalen die kunnen wijzen op verwerkingsproblematiek, en u weet wanneer en hoe u naar externe professionele hulp moet doorverwijzen.

Programma

De training bestaat uit twee dagen verspreid over zes weken. Ze belicht de eventuele psychosociale gevolgen van een ingrijpende gebeurtenis, en geeft u de kennis en vaardigheden die u nodig hebt voor opvang en nazorg van collega's. We bekijken de nieuwste ontwikkelingen en inzichten op het gebied van opvang en nazorg, zowel in de acute als in de nazorgfase. We gaan in op de do's en don'ts, en bespreken de dilemma's die hierin een rol spelen. U krijgt ruim de gelegenheid om vaardigheden te oefenen, zoals het voeren van een ondersteunend gesprek op individueel niveau en in groepsverband. We vragen u ook naar uw ervaringen. Zo zijn de casuïstiek, praktijkvoorbeelden en simulaties op uw eigen ervaring toegespitst.

Voor elke dag ontvangt u praktische informatie, voorbereidende literatuur en oefeningen via uw onlineleeromgeving. Na de introductie en de kennismaking nemen de onlineactivi-

teiten een tot twee uur per week in beslag. Tijdens de trainingsperiode houdt u online contact met andere deelnemers en met uw trainer. Na de laatste trainingsdag stelt u een persoonlijk actieplan op. U houdt uw ervaringen bij in de leeromgeving. Hierdoor kunt u de nieuwe kennis en ervaringen letterlijk *een plek geven*. De docent geeft persoonlijk commentaar.

Praktische informatie

Prijs

De opleiding kost € 1295 per persoon, inclusief arrangement- en literatuurkosten.

Aantal deelnemers

De training is bedoeld voor maximaal twaalf personen.

Voorkennis

U beschikt over een basis van gespreks- en luistervaardigheden. Om in deze rol goed te functioneren, is het belangrijk dat u het vertrouwen geniet van leiding en naaste collega's.

Meer informatie en inschrijven

www.ivp-opleidingen.nl
d.veenman@arq.org
 (020) 840 76 80

ivp
 Expert bij schokkende
 gebeurtenissen

Onze trainingen

■ Kleurrijke personeelszorg na schokkende gebeurtenissen

De ervaring leert dat de opvang en nazorg van niet-westerse medewerkers na schokkende ervaringen soms minder goed aansluit. In eerste instantie lijkt het goed te gaan, maar na verloop van tijd komt er meer arbeidsverzuim voor en is er sprake van functioneringsproblemen op het werk. Bij specifieke groepen sluit de nazorg al vanaf het begin niet aan. De culturele en sociale achtergrond kan de niet-westerse medewerkers hinderen bij een actieve verwerking van hun negatieve ervaring en de gevolgen hiervan. Sommige medewerkers zijn politieke vluchteling. Door hun verleden met schokkende ervaringen kunnen zij op een andere manier reageren dan verwacht.

19

Bij de opvang van deze doelgroepen is het goed om te weten waarin deze doelgroepen kunnen verschillen van Nederlandse medewerkers. Dit alles zonder in stereotypes en onbewuste aannames te vervallen. Deze training helpt u om met een open blik te kijken naar reacties, behoeften en problemen bij deze kleurrijke doelgroepen.

Het doel van deze training is inzicht verschaffen in de aanpak van de personeelszorg aan een multicultureel team na schokkende gebeurtenissen, zowel in de overeenkomsten als in de verschillen. Daarnaast trainen we een aantal vaardigheden voor een optimale personeelszorg.

Doelgroepen

De training is bedoeld voor:

- regiomanagers, managers, leidinggeven- den, P&O-adviseurs;
- medewerkers van bedrijfsopvangteams.

Duurzame resultaten

- U hebt meer kennis en inzicht in de personeelszorg van medewerkers met een niet-westerse afkomst na schokkende gebeurtenissen.

- U hebt meer kennis en inzicht in uw eigen ideeën over medewerkers met een niet-westerse afkomst.
- U hebt kennis over de achtergrond van medewerkers met een niet-westerse afkomst en over de verschillen binnen migrantengroepen.
- U hebt inzicht in de aanpak van personeelszorg na schokkende gebeurtenissen in een multicultureel team, en u hebt kennis van mogelijke problemen bij multiculturele personeelszorg.

Programma

De training 'Kleurrijke personeelszorg na schokkende gebeurtenissen' bestaat uit één dag. Er zijn twee varianten. Die bouwen verder op de verschillende trainingen van 'Incidentmanagement en personeelszorg'.

Kleurrijke personeelszorg voor managers

De training voor managers heeft een intervisiekarakter en omvat casusbesprekingen, basistheorie en de mogelijkheid om vaardigheden op maat te oefenen. In de training brengt u uw eigen casuïstiek in. We vragen daarom vooraf naar uw achtergrond en ervaringen.

Kleurrijke personeelszorg voor medewerkers van een bedrijfsopvangteam

De training voor medewerkers van een bedrijfsopvangteam is eveneens gebaseerd op de kennis en inzichten in de omgang met niet-westerse doelgroepen, maar de focus ligt op actieve en intensieve vaardigheids-oefeningen.

Praktische informatie

Prijs

De training kost € 650 per persoon, inclusief arrangement- en literatuurkosten. Inbegrepen in de prijs is het boek *Kleurrijke opvang: het is normaler dan je denkt* van Annelieke Drogendijk en Rolf Kleber. Het boek dient als naslagwerk over de verschillende onderwerpen in de training.

Aantal deelnemers

De training is bedoeld voor minimaal acht en maximaal twaalf deelnemers.

Voorkennis

De training bouwt verder op de cursussen 'Incidentmanagement en personeelszorg'. Ook aantoonbare werkervaring met opvang en nazorg na schokkende gebeurtenissen vormt voor deze training een voldoende basis.

Meer informatie en inschrijven

www.ivp-opleidingen.nl
d.veenman@arq.org
(020) 840 76 80

ivp

Expert bij schokkende
gebeurtenissen

Onze trainingen

III Voorbereiding op uitzending naar het buitenland: oriëntatieworkshop in stressmanagement

Humanitaire en ontwikkelingsorganisaties zenden dikwijls medewerkers naar het buitenland. Deze mensen werken in een voortdurend veranderende omgeving, veelal in complexe omstandigheden. Het gevolg is vaak een sterk toegenomen werkdruk, onveiligheid en persoonlijk risico.

21

De oriëntatieworkshop in stressmanagement als voorbereiding op het buitenland verbetert de kwaliteit van het management en de personeelszorg voor medewerkers in het buitenland. Deze module is een onderdeel van een psychosociaal ondersteunings- en trainingsprogramma van Antares Foundation voor humanitaire en ontwikkelingsorganisaties met personeel in het buitenland.

Op aanvraag krijgt u meer informatie over verwante cursussen, zoals 'Stressmanagementtrainingen voor managers en projectcoördinatoren', 'Directe opvang na schokkende gebeurtenissen' en 'Emotionele debriefings na uitzendingen'.

Doelgroepen

De workshop is bedoeld voor medewerkers van humanitaire en ontwikkelingsorganisaties die naar het buitenland worden uitgezonden.

Duurzame resultaten

- U herkent de bronnen, signalen en symptomen van een burn-out en de verschillende types stress (dagelijkse, cumulatieve, chronische en traumatische stress).
- U bespreekt positieve en negatieve copingstrategieën, risicofactoren en preventieve maatregelen die op u van toepassing zijn.
- U krijgt tips en adviezen voor uw familie en collega's, en voor uzelf: wat hebt u nodig

om u goed en in balans te voelen? U ontwerpt een persoonlijk actieplan.

- U kent de relatie tussen stress en veiligheid in het veld.

Programma

In de workshop komen de volgende onderwerpen aan bod:

- wat is stress?;
- verschillende stresstypes;
- signalen en symptomen van stress;
- bronnen die stress kunnen veroorzaken;
- persoonlijke achtergrond en ervaringen met stressvolle gebeurtenissen;
- positieve en negatieve copingstrategieën bij de verschillende stressvormen;
- persoonlijke risicofactoren;
- persoonlijke bronnen: wat hebt u nodig om u goed én in balans te voelen?;
- stressreacties na schokkende gebeurtenissen;
- psychologische eerste hulp na schokkende gebeurtenissen;
- preventieve maatregelen;
- ontwerp van een persoonlijk actieplan.

U wordt begeleid door geroutineerde therapeuten en trainers met ervaring in het buitenland. Ze kennen en herkennen situaties die zich in het veld voordoen. De workshop duurt drie uur. In onderling overleg kunnen we de workshop uitbreiden.

Praktische informatie

Prijs

Voor kleine groepjes tot drie personen kost de training € 550 per persoon, inclusief arrangement- en literatuurkosten. In dat geval krijgt de workshop ook meer het karakter van een persoonlijke coaching. Voor middelgrote groepen van vier tot zeven personen hanteren we de prijs van € 475 per persoon. Voor groepen van acht tot twintig personen geldt de standaardprijs van € 395 per persoon.

In de opleiding ontvangt u een uitgebreide hand-out, met de inhoud van de training en meer informatie over stress en stressmanagement. Op www.antaresfoundation.org kunt u bovendien diverse documenten en podcasts over stressmanagement downloaden.

Voorkennis

De training wordt in het Nederlands, het Engels of het Frans gegeven. Wenst u de opleiding in een andere taal te organiseren? Geen probleem. Onze trainers zijn gewoon om met tolken te werken. In dat geval duurt de workshop wel wat langer.

Inschrijving

U kunt op elk moment een oriëntatietraining over stressmanagement aanvragen. Een week na de bevestiging kan de opleiding al plaatsvinden.

Meer informatie en inschrijven

www.antaresfoundation.org
d.veenman@arq.org
(020) 840 76 80

ANTARES
FOUNDATION

Onze trainingen

III Professioneel omgaan met een psychotrauma – basisopleiding

Veel mensen maken ingrijpende gebeurtenissen mee. Sommigen hebben daarna last van stressreacties, zoals pijnlijke herinneringen, nachtmerries of vermijdings- en schrikreacties. Verdwijnen deze reacties niet vanzelf, dan is er sprake van een posttraumatische stressstoornis, kortweg PTSS. De incidentie varieert van drie tot dertig procent. Soms gaat PTSS gepaard met andere problemen: pathologische rouw, burn-out, of een angst-, stemmings- of dissociatiestoornis. Langdurige traumatisering heeft zelfs gevolgen op het persoonlijkheidsniveau, waarbij mens- en wereldbeeld veranderen. Bij kinderen kan de ontwikkeling verstoord raken. Al deze moeilijkheden hebben natuurlijk ook hun weerslag op het functioneren in het werk, het gezin en de samenleving.

23

Mensen met een psychotrauma hebben een specifieke benadering nodig. Welke? Dat leert u in de opleiding 'Professioneel omgaan met een psychotrauma'. Theorie en praktijk wisselen elkaar af in een gevarieerd aanbod van didactische werkvormen. De docenten komen uit de praktijk van de psychotraumabehandeling, en hebben een jarenlange ervaring.

Doelgroepen

De training is bedoeld voor hbo-verpleegkundigen, sociotherapeuten (SPH), vaktherapeuten, maatschappelijk werkenden, sociaal psychiatrisch verpleegkundigen, verpleegkundig specialisten en psychologen zonder vervolgopleiding.

Duurzame resultaten

- U beschikt over een brede basiskennis van psychotrauma's en hoe die zich manifesteren bij verschillende cultuurgroepen en vluchtelingen.
- U hebt kennis en inzicht in de verwerking van en de begeleiding meteen na een schokkende gebeurtenis. U bent op de hoogte van de verschillende behande-

lingsmogelijkheden, en plaatst het trauma in relatie met systeem en cultuur.

- U herkent verwerkingsproblemen na enkelvoudige traumatisering, en u beseft het belang van een tijdige doorverwijzing.
- U kunt in teamverband op een traumafdeling werken.
- U hebt voldoende basiskennis om naar meer gespecialiseerde AEP-opleidingen over te stappen.

Programma

De training leert u de kenmerken van een psychotrauma, de diagnostiek volgens de DSM IV, en aangrenzende psychiatrische en psychosociale problemen. De rol van de traumatisering in een systeem wordt duidelijk, ook wanneer die, zoals bij huiselijk geweld, in het systeem zelf plaatsvindt. We hebben specifieke aandacht voor beroepsgroepen die veel met schokkende of bedreigende situaties te maken krijgen, zoals uitgezonden militairen, politieagenten en ambulancebroeders. De focus ligt ook op de behandeling van het psychotrauma in diverse settings en met verschillende middelen: cognitieve gedragstherapie, EMDR, stabilisatie

en psycho-educatie, non-verbale methoden en klinische behandeling. Sommige van deze behandelvormen ervaart u tijdens de cursus *aan den lijve*. Ook de hulpverlener zelf krijgt aandacht: wat is de invloed van het werken met getraumatiseerde mensen?

Een deel van het lesmateriaal bieden we u aan via internet. Zo kiest u zelf wanneer u leert. Het gaat om literatuur en videomateriaal. U krijgt ook de mogelijkheid om met docenten en medecursisten ervaringen uit te wisselen.

De complete opleiding bestaat uit tien modules van twee en een half uur. Deze vinden plaats op vijf lesdagen die elk twee modules omvatten, telkens van 15.00 tot 17.30 uur en van 18.30 tot 21.00 uur.

Praktische informatie

Prijs

De training kost € 1995 per persoon, inclusief arrangement- en literatuurkosten.

In-company uitvoering

U kunt de training 'Professioneel omgaan met een psychotrauma' ook in uw bedrijf organiseren. U stelt dan zelf de opleiding samen met die modules die specifiek zijn voor uw werkveld. Bijvoorbeeld ouderen en trauma, daderproblematiek, traumahulpverlening in oorlogsgebieden, of opvang bij rampen. Interesse? Neem contact met ons op. Dan bespreken we samen de mogelijkheden.

Voorkennis

U hebt minstens een hbo-niveau of gelijkgestelde ervaring. De literatuur is Nederlandstalig.

Accreditatie

De training is geaccrediteerd door het Beroepsregister Agogisch en Maatschappelijk werkers (BAMw) en het Kwaliteitsregister Verpleegkundigen & Verzorgenden (V&VN).

De NtVP werkt aan een certificering voor psychotraumadeskundigen.

Meer informatie en inschrijven

www.ivp-opleidingen.nl
www.centrum45.nl/cursussen
d.veenman@arq.org
 (020) 840 76 80

ivp

Expert bij schokkende
gebeurtenissen

Stichting **Centrum'45**

Onze trainingen

■ Posttraumatische stressreacties: herkenning en aanpak

Maken mensen een schokkende gebeurtenis mee, dan verloopt de verwerking niet altijd even goed. Ze blijven soms last hebben van verwerkingsproblemen, zoals nachtmerries, angst- en panieklachten en slaapproblemen.

25

Uit cijfers blijkt dat de diagnose posttraumatische stressstoornis (PTSS) veel minder vaak wordt gesteld dan verwacht. Van diegenen die een PTSS ontwikkelen, krijgt maar tien procent hulp in het eerste jaar na de schokkende gebeurtenis. Kennelijk wordt in veel gevallen geen juiste diagnose gesteld. Het tijdig signaleren van een stagnerende verwerking is echter heel belangrijk, zowel voor de gezondheidsaspecten als voor de kosten-effectiviteit. Denk maar aan het voorkomen van ziekteverzuim en uitval.

Worden de klachten wél herkend? Dan blijkt het vaak lastig om mensen naar een adequate behandelinstelling door te verwijzen. Nochtans zijn de gevolgen van (eenmalige) schokkende gebeurtenissen goed te behandelen.

Na deze training herkent u sneller en beter psychotraumaklachten. U weet wat u moet doen wanneer u verwerkingsproblemen waarneemt. En u kunt effectieve acties ondernemen.

Wij bieden aparte, op maat gemaakte bijeenkomsten aan voor bedrijfs- en verzekeringsartsen, huisartsen én P&O-adviseurs.

A Terug naar het werk: herkenning en effectieve aanpak van posttraumatische stressreacties

Doelgroepen

De training is bedoeld voor bedrijfsartsen en verzekeringsgeneeskundigen.

Duurzame resultaten

- U hebt kennis van de prevalentie van schokkende gebeurtenissen en welke beroepsgroepen een verhoogd risico lopen.
- U kent de effecten van schokkende gebeurtenissen, zoals specifieke stresssymptomen en de fasering in schokverwerking.
- U herkent signalen van stagnerende verwerking na een schokkende gebeurtenis.
- U hebt kennis van comorbiditeit en differentiaaldiagnostiek.
- U weet wat te doen wanneer u posttraumatische stressklachten vermoedt: van diagnostiek tot doorverwijzing.
- U hebt kennis van evidence based en best practice behandelmethoden, en u weet aan welke kwaliteitseisen een adequate hulpverlener moet voldoen.
- U weet welke preventieve mogelijkheden u hebt, en u bent in staat om deze in te zetten.
- U weet welke mogelijkheden er zijn voor arbeidsre-integratie en wat de kenmerkende beperkingen zijn bij PTSS.

Programma

De bijeenkomst bestaat uit één dagdeel. Vooraf ontvangt u praktische informatie en voorbereidende literatuur. Uw docent heeft ruime ervaring in de diagnostiek van traumagerelateerde klachten en behandeling met de genoemde evidence based en best practice behandelmethoden.

In de training leert u sneller en effectiever reageren wanneer u verwerkingsproblemen vermoedt. Aan de hand van theorie en casuïstiek leert u verwerkingsproblemen herkennen en diagnosticeren. Op basis van praktijkvoorbeelden bespreken we welke aanpak effectief is, hoe u preventieve maatregelen inzet en wat de mogelijkheden zijn voor arbeidsre-integratie.

Praktische informatie

Prijs

De training kost € 395 per persoon, inclusief arrangement- en literatuurkosten.

Aantal deelnemers

De training is bedoeld voor minimaal tien en maximaal vijftientig personen.

Accreditatie

De training is voor bedrijfsartsen bij de ABSG voor vier punten geaccrediteerd.

Meer informatie en inschrijven

www.ivp-opleidingen.nl

www.centrum45.nl/cursussen

d.veenman@arq.org

(020) 840 76 80

ivp

Expert bij schokkende
gebeurtenissen

Stichting **Centrum'45**

B Herkennen en behandelen van posttraumatische stressklachten in de huisartsenpraktijk

Doelgroepen

De training is bedoeld voor huisartsen.

Duurzame resultaten

- U kent de effecten van schokkende gebeurtenissen, zoals specifieke stresssymptomen en de fasering in schokverwerking.
- U herkent signalen van stagnerende verwerking na schokkende gebeurtenissen.
- U herkent psychotraumaklachten bij uw patiënten, ook bij allochtone patiënten.
- U hebt kennis van comorbiditeit en differentiaaldiagnostiek, en u herkent gemaskeerde posttraumatische stressklachten, zoals lichamelijke klachten, verslavingsproblemen en relatieproblemen.
- U weet wat te doen wanneer u posttraumatische stressklachten vermoedt: van diagnostiek tot doorverwijzing.
- U hebt kennis van evidence based en best practice behandelmethoden, en u weet aan welke kwaliteitseisen een adequate hulpverlener moet voldoen.
- U hebt kennis van medicamenteuze behandel mogelijkheden in de huisartsenpraktijk.

Programma

De bijeenkomst bestaat uit één dagdeel. Vooraf ontvangt u praktische informatie en voorbereidende literatuur. Uw docent is ervaren in de diagnostiek van traumagerelateerde klachten en evidence based en best practice behandelmethoden.

In de training leert u sneller en effectiever reageren wanneer u verwerkingsproblemen vermoedt. Aan de hand van theorie en casuïstiek leert u verwerkingsproblemen herkennen en diagnosticeren. Op basis van praktijkvoorbeelden bespreken we welke aanpak effectief is en welke interventies u als huisarts kunt inzetten.

Praktische informatie

Prijs

De training kost € 395 per persoon.

Aantal deelnemers

De training is bedoeld voor minimaal tien en maximaal vijftientwintig personen.

Voorkennis

Uw ervaring als huisarts, met name de basale kennis van angst en stemmingsstoornissen, biedt een voldoende basis om deze cursus te volgen.

Accreditatie

Voor huisartsen is de training bij CvAH geaccrediteerd.

Meer informatie en inschrijven

www.ivp-opleidingen.nl

www.centrum45.nl/cursussen

d.veenman@arq.org

(020) 840 76 80

ivp

Expert bij schokkende gebeurtenissen

Stichting **Centrum'45**

C Terug naar het werk: herkenning en effectieve aanpak van posttraumatische stressreacties voor P&O-adviseurs

27

Medewerkers van uiteenlopende organisaties worden soms geconfronteerd met heel ingrijpende gebeurtenissen: overvallen, ongevallen, mishandeling, agressie, de plotselinge dood van een collega, enz. Dergelijke gebeurtenissen hebben ernstige gevolgen voor de getroffen en betrokken medewerkers. Ze kunnen hun leven ontwrichten en leiden tot een verhoogd ziekteverzuim en spanningen in het werk.

Adequate zorg vanuit de organisatie beperkt de schade aanzienlijk, zowel voor de medewerker als voor de organisatie.

In veel organisaties nemen externe deskundigen de opvang voor hun rekening. Toch vangen P&O-adviseurs vaak als eerste de slachtoffers van schokkende gebeurtenissen op. Zij worden geconfronteerd met hun ontredde emoties, en beantwoorden hun vragen. Deze opvang is voor het verdere verloop van het verwerkingsproces van cruciaal belang.

Doelgroepen

De training is bedoeld voor P&O-adviseurs.

Duurzame resultaten

- U weet wat de psychologische gevolgen zijn van schokkende gebeurtenissen.
- U kunt uw medewerkers na schokkende gebeurtenissen in de dagelijkse praktijk steunen.

- U weet wat goede en adequate manieren zijn om met deze ervaringen om te gaan.
- U weet wat u wel en juist niet moet doen.
- U herkent de verschillen in beleving en stijl van verwerken.
- U herkent risicofactoren en signalen die tot verwerkingsproblemen kunnen leiden.

Programma

De training bestaat uit één dagdeel. Vooraf ontvangt u praktische informatie en voorbereidende literatuur.

P&O-adviseurs beschikken over voldoende ervaring op het terrein van gesprekstechnieken. Daarom staat deze opleiding in het teken van (en het opfrissen van) de theorie over de verwerking van schokkende gebeurtenissen en het bieden van supervisie. Dit gebeurt door eigen opvangervaringen uit te wisselen. Resultaat? U scherpt uw vaardigheden aan om in de praktijk adequaat op medewerkers te reageren die tijdens hun werkzaamheden door schokkende gebeurtenissen en persoonlijk gerichte agressie worden getroffen. Daarnaast bespreken we hoe u medewerkers collegiaal ondersteunt en informeert.

Praktische informatie

Prijs

De training kost € 395 per persoon.

Aantal deelnemers

De training is bedoeld voor minimaal tien en maximaal vijftientig personen.

Meer informatie en inschrijven

www.ivp-opleidingen.nl

www.centrum45.nl/cursussen

d.veenman@arq.org

(020) 840 76 80

ivp

Expert bij schokkende
gebeurtenissen

Stichting **Centrum'45**

Onze trainingen

■ Secundaire traumatisering

Secundaire traumatisering is een specifieke vorm van (cumulatieve) werkstress waardoor de kwaliteit van het werk achteruitgaat en de kans op ziekteverzuim en uiteindelijke uitval onder werknemers toeneemt. Hulp- en dienstverleners die langdurig of intensief contact hebben met ernstig getraumatiseerde mensen, zoals vluchtelingen en asielzoekers, kunnen last krijgen van negatieve effecten van hun werk. Naast tekenen van een chronisch stresssyndroom (lichamelijke klachten, verhoogd spanningsniveau, concentratie- en geheugenproblemen) treden ook symptomen op van een posttraumatische stressstoornis, zoals intrusieve beelden of gedachten en nachtmerries die lijken op die van de vluchteling of asielzoeker. Andere verschijnselen van secundaire traumatisering zijn:

- angst voor geweld en het daardoor vermijden van situaties waarin geweld een rol kan spelen (bijv. mededelen van slecht nieuws);
- verlies van geloof en hoop: een versomberd wereldbeeld;
- verminderde herstelmogelijkheden, uitputting, projectie van het ervaren ongenoegen op externe omstandigheden (zoals de organisatie waarvoor men werkt), cynisme en afstandelijkheid.

Adequate zorg vanuit de organisatie beperkt de schade aanzienlijk, zowel voor de medewerker als voor de organisatie.

Doelgroepen

De training is bedoeld voor leidinggevend en coördinatoren.

Duurzame resultaten

Na de training bent u in staat om met uw medewerkers te bespreken welke verhalen, of welke patiënt, cliënt, vluchteling of asielzoeker, veel indruk maakten.

U krijgt inzicht in signalen die duiden op secundaire traumatisering bij uw medewerkers,

en u weet welke werkomstandigheden het risico op secundaire traumatisering vergroten. U krijgt preventieve maatregelen aangereikt om het risico op secundaire traumatisering te verkleinen.

Programma

De training bestaat uit twee dagdelen. In het eerste gedeelte is er ruimte voor de uitwisseling van ervaringen en krijgt u een presentatie over het onderwerp. In het tweede dagdeel oefenen we praktische vaardigheden via gesprekken met een professionele acteur. We sluiten af met een vragenronde en evaluatie.

De training wordt door één trainer gegeven en de rollenspellen worden met één acteur uitgevoerd.

In de training geven we antwoord op deze vragen:

- Wat zijn de kenmerken van secundaire traumatisering, en wat zijn de overeenkomsten en verschillen met burn-out?
- Hoe ontstaat secundaire traumatisering?
- Wie loopt risico op secundaire traumatisering?

- Welke werkomstandigheden spelen een rol bij secundaire traumatisering?
- Aan welke signalen kunt u als leidinggevende merken of secundaire traumatisering speelt, zowel op teamniveau als op individueel niveau?
- Wat kunt u als leidinggevende voor uw team en medewerkers doen?

Praktische informatie

Prijs

De training kost € 695 per persoon.

Aantal deelnemers

De training is bedoeld voor maximaal twaalf personen.

Voorkennis

Voor deze training is geen specifieke voorkennis vereist.

Meer informatie en inschrijven

www.ivp-opleidingen.nl

d.veenman@arq.org

(020) 840 76 80

Expert bij schokkende
gebeurtenissen

Onze trainingen

Integratieve behandeling van getraumatiseerde kinderen en gezinnen op de vlucht

31

Georganiseerd geweld, gedwongen migratie en een langdurige asielprocedure leiden tot cumulatieve stress. En die veroorzaakt op zijn beurt fundamentele veranderingen en aanpassingen in vluchteling gezinnen die de ouderlijke competenties ondermijnen en met de ontwikkeling van de kinderen interfereren.

Hoe behandelt u deze relationele gevolgen van cumulatieve stress? U vindt het antwoord in deze opleiding. We bieden u een conceptueel raamwerk voor assessment en therapeutische interventies, gebaseerd op de integratieve behandeling die het Jeugd- en gezinsteam van Stichting Centrum '45 ontwikkelde. Centraal staat de analyse van de soms disfunctionele gezinsaanpassingen die u helpt om doelgerichte interventies te plannen. Na analyse en reflectie oefenen we de praktische, therapeutische vaardigheden op de casuïstiek.

Doelgroepen

De training is bedoeld voor hulpverleners die in de geestelijke gezondheidszorg met kinderen en jonge mensen werken.

Duurzame resultaten

- U kent de meest voorkomende problemen bij getraumatiseerde vluchteling gezinnen en -kinderen als gevolg van cumulatieve stress, en u kunt prioriteiten stellen bij kinderen van verschillende leeftijden.
- U hebt inzicht in de gevolgen van inter-generationale overdracht van trauma en posttraumatische gezinsprocessen die tot functionele of disfunctionele aanpassingen leiden en de ontwikkeling van de kinderen bevorderen of belemmeren.

- U hebt kennis van therapeutische interventies en interculturele competenties die de behandeling van getraumatiseerde vluchteling gezinnen en -kinderen faciliteren. U kunt behandeldoelen formuleren en een integratief gezinsbehandelplan maken, en u hebt vaardigheden ontwikkeld om met specifieke problemen om te gaan.
- U hebt inzicht in en leert omgaan met uw persoonlijke reacties tijdens de behandeling.

Programma

De volledige training duurt zestien uur, verdeeld in vier blokken van vier uur.

De training vindt plaats op vier vrijdagmiddagen.

De training bestudeert de gevolgen van cumulatieve stress: veranderingen en aanpassingen in de gezinsdynamiek, en leeftijdsgebonden problemen van de kinderen. We onderzoeken de theoretische achtergronden en maken flexibel gebruik van therapeutische lenzen om de problemen in kaart te brengen, prioriteiten en behandeldoelen te bepalen en een integraal behandelplan te maken.

Daarna bestuderen we de fasering van de behandeling en de bijbehorende therapeutische interventies. Specifieke aandacht gaat naar de versterking van de veerkracht van de

hulpverlener. Zo leert u omgaan met gevoelens van machteloosheid en het gebrek aan perspectief.

Praktische informatie

Prijs

De training kost € 800 per persoon, inclusief arrangement- en literatuurkosten.

Aantal deelnemers

De training is bedoeld voor minimaal acht en maximaal twaalf deelnemers.

Voorkennis

Uw werkervaring met getraumatiseerde vluchtelingen biedt voldoende basis voor deze training.

Plaats

De training wordt verzorgd in de trainingslokalen van Stichting Centrum '45.

Meer informatie en inschrijven

www.centrum45.nl/cursussen
d.veenman@arq.org
(020) 840 76 80

Stichting **Centrum'45**

Onze trainingen

III Complexe traumatisering in theorie en praktijk: gevolgen van vervolging, oorlog en geweld behandelen

Mensen die door vervolging, oorlog of andere vormen van (interpersoonlijk) geweld getraumatiseerd zijn, hebben vaak complexe, hardnekkige problemen. Die kunnen gekleurd zijn door seksueel geweld en/of migratie. Persoonlijkheidsproblemen, angst, wantrouwen en agressie belasten niet alleen hun gezinssysteem, maar ook hun relatie met u als therapeut.

33

Tijdens hun behandeling krijgt u te maken met een complex geheel van hardnekkige problemen. De training 'Gevolgen van vervolging, oorlog en geweld behandelen' helpt u om deze problemen te behandelen. Ze biedt u een raamwerk om de complexe problematiek in kaart te brengen. Steekwoorden zijn psychotraumatologie, psychotherapie en transculturele benadering.

Doelgroepen

De training is bedoeld voor psychiaters, klinisch psychologen, gezondheidszorgpsychologen, psychotherapeuten en psychiaters (en personen in opleiding voor een van deze specialismen).

Duurzame resultaten

- U kent de problematiek van mensen die onder structureel geweld geleden hebben.
- U weet welke informatie nodig is voor een doordachte indicatiestelling. U kunt vragen naar traumatische ervaringen. U houdt daarbij rekening met belemmerende factoren, zoals het angstniveau van de patiënt, maar ook uw persoonlijke reacties op de traumatische ervaringen van de ander.
- U focust in uw behandelplan op de bestaande richtlijnen en de complexe problematiek van de patiënt en zijn systeem. U bent bewust van zijn relationele behoeften en angsten, en kunt ermee omgaan.

Programma

De training duurt twaalf maanden. De contactmomenten vinden plaats op de derde maandagmiddag van elke maand, van 15.30 tot 17.30 uur.

Praktische informatie

Prijs

De training kost € 1200 per persoon, inclusief arrangementkosten, online begeleiding, documenten, videomaterialen en toegang tot de onlineleeromgeving.

Aantal deelnemers

De training is bedoeld voor minimaal acht en maximaal twaalf deelnemers.

Voorkennis

De training vereist basiskennis van psychiatrische problemen en psychiatrische en psychotherapeutische behandelmethoden. De literatuur is voor een deel Engelstalig.

Plaats

De training vindt plaats in de cursuslokalen van Stichting Centrum '45.

Meer informatie en inschrijven

U kunt op meerdere momenten in de opleiding instromen.
www.centrum45.nl/cursussen
d.veenman@arq.org
 (020) 840 76 80

Onze trainingen

Multi Family Therapy bij getraumatiseerde gezinnen

34

Multi Family Therapy, kortweg MFT, is een multimethodische therapievorm waarmee we gezinnen gezamenlijk behandelen. Langdurige traumatisering en voortdurende stress veranderen de interactiepatronen, de rollen en relaties in het gezin. De ouderlijke competenties worden ondermijnd, waardoor de ontwikkeling van de kinderen gevaar loopt en ouders steeds meer het gevoel krijgen dat ze tekort schieten. Ze voelen zich machteloos. Bij vluchtelinge gezinnen komt deze problematiek vaak voor: de opeenstapeling van stress als gevolg van georganiseerd geweld, gedwongen migratie en langdurige asielprocedures, leidt tot zowel functionele als disfunctionele veranderingen en aanpassingen binnen het gezin.

Multi Family Therapy met getraumatiseerde gezinnen is gericht op de bevordering van functionele aanpassingen in het gezin, competent ouderschap en de verbetering van ouder-kind relaties. In deze bijzondere behandelvorm ligt de nadruk op de kracht van de gezinnen: elkaar steunen en van elkaar leren. De therapeuten hebben vooral een faciliterende rol. De Multi Family Therapy versterkt de veerkracht van de gezinnen en helpt het isolement te doorbreken. Er wordt opnieuw een sociaal netwerk opgebouwd. De focus verlegt zich van onmacht naar kracht.

Cursisten leren zelfstandig een MFT-groep te leiden, en krijgen diverse interventietechnieken aangereikt.

Doelgroepen

De training is bedoeld voor hulpverleners die werken met een complexe gezinsproblematiek, al dan niet in een multiculturele setting. We bieden ook een korte kennismakingbijeenkomst aan voor niet-behandelaars, zoals leidinggevend, opleidingsmanagers en verwijzers.

Duurzame resultaten

- U kunt in een grote, heel diverse groep een gunstig werkklimaat scheppen door een veilige atmosfeer te bevorderen, structuur te bieden, de hulpvraag aan de groepsleden uit te besteden en de veerkracht van de gezinnen te mobiliseren.
- U hebt aansluiting bij verschillende subsystemen en u kent de overeenkomsten en verschillen tussen deze subsystemen.
- U gebruikt flexibel verschillende interventietechnieken, deels gebaseerd op de bevordering van mentaliseren door de gezinsleden. Ook methodieken voor jonge kinderen, zoals spel en videofeedback, komen aan bod.
- U diagnosticeert hechtingsproblemen en adviseert ouders of gezinnen om elkaar te helpen, van elkaar te leren en rolmodel voor elkaar te zijn.
- U werkt tegelijkertijd met verschillende culturen in één groep en u doet daarbij een beroep op tolken.
- U bent in staat om de MFT-methode in een instelling op te zetten.
- U kunt met een cotherapeut een multifamiliegroep leiden (supervisie is aanbevolen).
- U kunt een complexe groep aansturen.

- U kunt invoegen en de krachten van de gezinnen mobiliseren.
- U kunt MFT in uw instelling implementeren.

Programma

De volledige opleiding bestaat uit vijf dagen.

De volgende onderwerpen en toepassingsgebieden komen aan bod:

- overzicht van MFT (dit onderdeel kan afzonderlijk gevolgd worden, bijv. door leidinggevers, opleidingsmanagers en verwijzers);
- MFT in gezinnen met kleine kinderen (0–5/6). Hierbij ligt veel nadruk op de bevordering van hechting;
- MFT in gezinnen met oudere kinderen (5/6–12);
- MFT in een multiculturele setting;
- MFT met bijzondere doelgroepen, zoals gezinnen met problematiek ten gevolge van seksueel geweld of gezinnen van veteranen.

Een deel van het lesmateriaal bieden we u aan via internet. Zo kiest u zelf wanneer u leert. Het gaat om literatuur en videomateriaal. U krijgt ook de mogelijkheid om met docenten en medecursisten ervaringen uit te wisselen. De didactische vormen tijdens de bijeenkomsten variëren. De nadruk ligt op oefenen. In de loop van het leertraject kunt u rekenen op ondersteuning en coaching. Tijdens en na de training maakt u gebruik van een online-intervisiegroep.

Praktische informatie

Prijs

De volledige training kost € 1995 per deelnemer, inclusief arrangement- en literatuurkosten.

Aantal deelnemers

De training is bedoeld voor maximaal tien deelnemers. Voor grotere groepen maken we een speciale prijs op aanvraag.

Voorkennis

U hebt ervaring en/of opleiding op het terrein van systeemtherapie en het werken met gezinnen en groepen. Ook pedagogische vaardigheden zijn van belang.

In company uitvoering

In principe vindt de training plaats in de trainingslokalen van Stichting Centrum '45. Deze training kunnen we ook in uw bedrijf organiseren. U maakt dan zelf een keuze uit de verschillende modules. Bovendien kunnen we specifieke modules voor uw werkveld aan het programma toevoegen.

Meer informatie en inschrijven

www.centrum45.nl/cursussen
d.veenman@arq.org
 (020) 840 76 80

Stichting **Centrum'45**

Onze trainingen

■ Beknopte Eclectische Psychotherapie voor PTSS (BEPP)

36

Beknopte Eclectische Psychotherapie voor PTSS (BEPP) is specifiek ontworpen voor de behandeling van de posttraumatische stress-stoornis (PTSS). De behandeling is ontwikkeld in het Academisch Medisch Centrum van Amsterdam door prof. dr. Gersons en collega's. BEPP is opgenomen in de NICE-richtlijnen als werkzame behandeling voor PTSS. In een systematische review van de wetenschappelijke literatuur krijgen traumagerichte, cognitieve gedragstherapie (CGT) en EMDR de voorkeur in de behandeling van PTSS. BEPP wordt in deze review geschaard onder traumagerichte, cognitieve gedragstherapie. BEPP is even effectief als EMDR en CGT, maar besteedt veel meer aandacht aan de heftige emoties, oproepen door de traumatische ervaringen, en aan de betekenisverlening. Resultaat? Mensen leren uit hun ervaringen.

BEPP omvat dus meer dan traumagerichte, cognitieve gedragstherapie. In BEPP zijn de werkzame elementen uit verschillende psychotherapierichtingen op een logische manier samengebracht, zoals psycho-educatie, imaginaire exposure, gebruikmaking van brieven schrijven en memorabilia, psychodynamische inzichten in de betekenisfase en een afscheidsritueel. Daarom is de naam beknopte eclectische psychotherapie gekozen. Tot voor kort was deze therapie bekend als KEP, maar om beter bij de Engelse naam (Brief Eclectic Psychotherapy for PTSD) aan te sluiten, is gekozen voor een aanpassing van de Nederlandse naam.

In BEPP wordt gewerkt aan de vermindering van overmatige angst, en het herstel van het gevoel van controle en veiligheid bij mensen met PTSS.

Doelgroepen

De training is bedoeld voor hulpverleners op academisch niveau die met getraumatiseerde mensen werken: GZ-psychologen, psychotherapeuten, klinisch psychologen

en psychiaters (en personen in opleiding voor een van deze specialismen).

Programma

De BEPP-training level 1 bestaat uit drie dagen en supervisie. De eerste twee dagen sluiten op elkaar aan. Hierin behandelen we via cursorisch onderwijs de theorie, en oefenen we alle elementen uit BEPP in kleine groepen. Na een half jaar vindt de derde cursusdag plaats om de ervaringen met BEPP in de praktijk uit te wisselen en feedback te krijgen op het videomateriaal dat u zelf meebrengt. Gedurende deze basistraining adviseren we u om bij een van de BEPP-trainers een supervisietraject te volgen.

Praktische informatie

Prijs

De training kost € 1800 per deelnemer, inclusief arrangement- en literatuurkosten.

Aantal deelnemers

De training is bedoeld voor groepen van acht tot tien personen. Voor grotere groepen maken we een speciale prijs op aanvraag.

Voorkennis

U hebt ervaring met hulpverlening bij getraumatiseerde mensen als GZ-psycholoog, psychotherapeut, klinisch psycholoog of psychiater (of in opleiding voor een van deze specialismen). Hebt u interesse in de training, maar voldoet u niet helemaal aan bovenstaande opleidingseis? Neem dan contact met ons op.

Accreditatie

De training is geaccrediteerd door de volgende verenigingen en instanties:

- Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP), geaccrediteerd met twintig punten;
- Federatie van Gezondheidszorgpsychologen (FGzP), geaccrediteerd met eenentwintig punten.

Meer informatie vindt u op www.traumabehandeling.net.

Meer informatie en inschrijven

www.centrum45.nl/cursussen

d.veenman@arq.org

(020) 840 76 80

■ Praktische informatie over het Arq Educatie Programma

Programmapartners

Arq Psychotrauma Expert Groep is een ondersteunende holding voor instellingen en organisaties die zich bezighouden met het thema psychotrauma en de gevolgen van schokkende gebeurtenissen. De partners in Arq zijn allemaal specialist op hun eigen terrein, met een unieke expertise, ervaring en innovatiekracht. Arq brengt al deze deelterreinen samen, faciliteert en legt waar mogelijk nieuwe connecties. Voor wetenschappelijk onderzoek, onderwijsactiviteiten en internationale activiteiten werken de partners samen in respectievelijk Arq Research Program, Arq Educatie Programma en Arq International Program.

Per 1 januari 2011 zijn de volgende organisaties partner in Arq Psychotrauma Expert Groep:

- Stichting Centrum '45
- IVP
- PDC
- Equator Foundation
- Antares Foundation
- Cogis
- War Trauma Foundation

Arq Psychotrauma Expert Groep staat voor:

- betere opvang en adequate belangenbehartiging van verschillende doelgroepen;
- optimale behandelingen in de juiste zorgketen;
- professionalisering van behandelmethoden;
- educatie, onderbouwd door eigen praktijkervaring en wetenschappelijk onderzoek.

Initiatiefnemende partners van het Arq Educatie Programma:

- Stichting Centrum '45 heeft tot doel landelijke specialistische derdelijns GGZ-psychotraumabehandeling te bieden aan mensen die door vervolging, oorlog en (beroepsgerelateerd) geweld getroffen zijn.
- IVP (Instituut voor Psychotrauma) is een breed expertise- en kenniscentrum over crisis, trauma, agressie en geweld. De diensten van IVP baseren zich op de marktbehoeften en omvatten wetenschappelijk onderzoek, consultancy, crisismanagement, opvang, therapie, coaching en bedrijfsinterne of open opleidingen. Alle opleidingen die IVP voor het AEP organiseert, hebben het keurmerk van CEDEO, de onafhankelijke keuringsinstantie die de kwaliteit van humanresources-dienstverleners meet en waarborgt.
- Antares Foundation is een non-profitorganisatie in Nederland. De missie van Antares is de verbetering van de kwaliteit van de personeelszorg en het management van humanitaire en ontwikkelingsorganisaties. Dit doet zij door het management en het personeel van deze organisaties te voorzien van professionele middelen die helpen bij het omgaan met de gevolgen van het werken in chaotische en levensbedreigende omstandigheden. Werken in dergelijke omstandigheden kan onder meer leiden tot een sterk toegenomen werkdruk, gevoel van onveiligheid en gezondheidsrisico's voor de medewerkers die uitgezonden worden. Dit heeft op zijn beurt ook een weerslag op de organisaties zelf.

Ons team

40

Het AEP-programma wordt gedragen door de opleidingscoördinatoren van IVP, Stichting Centrum '45 en Antares Foundation. Voor de educatieve activiteiten is een pool van trainers en inhoudsdeskundigen verantwoordelijk. In de Arq Educatie Kalender vindt u alle details over de docenten die een training verzorgen. Hieronder maakt u alvast kennis met enkele van de trekkende figuren.

Opleidingscoördinatoren

Drs. Annemiek de Heus

Annemiek de Heus is werkzaam bij IVP als coördinator van de open opleidingen. Zij plant de opleidingen en is de contactpersoon voor vragen over open opleidingen. Ook werkt zij met collega's aan de ontwikkeling van verschillende opleidingen op het gebied van omgaan met schokkende gebeurtenissen. Daarnaast werkt ze als psycholoog bij IVP en behandelt ze mensen met PTSS en andere traumagerelateerde problematiek. Zij neemt deel als een van de coördinatoren aan de crisisdienst bij calamiteiten van IVP buiten kantooruren. En ze verzorgt de opvang en nazorg van medewerkers die getroffen zijn door een schokkende gebeurtenis.

Drs. Ivo van der Velden

Ivo van der Velden is klinisch psycholoog en psychotherapeut. Als onderwijscoördinator van Stichting Centrum '45 organiseert hij trainingen voor instellingen die werken met slachtoffers van oorlog en geweld. Ivo is ook verantwoordelijk voor de scholing van behandelmedewerkers van Stichting Centrum '45. Hij stimuleert de ontwikkeling van nieuwe kennis, inzichten en therapeutische

methodes. Hij houdt toezicht op de opleiding van therapeuten en stagiaires. Hij organiseert diverse nationale en internationale bijeenkomsten op het terrein van psychotrauma.

Als psychotherapeut heeft hij ruime ervaring met groepstherapie en is hij opgeleid in cognitieve gedragstherapie, systeemtherapie, psychodrama, hypnotherapie, MBT en Narrative Exposure Therapy.

Drs. Erik Flapper

Erik Flapper is medeoprichter en trainingscoördinator van Antares Foundation. Binnen Antares is hij onder meer verantwoordelijk voor de selectie, supervisie en begeleiding van de Antares-trainerspool. Daarnaast werkte hij vanaf 1995 voor (inter)nationale humanitaire organisaties als trainer en consultant in stressmanagement. Hij verzorgt training voor uitzendingen en debriefings na afloop van humanitaire missies.

Hij heeft veel ervaring in de opvang en nazorg na schokkende ervaringen van medewerkers van humanitaire organisaties en hun teams in het veld.

Naast zijn werk bij Antares werkt Erik in zijn eigen praktijk als psychosomatische fysiotherapeut. Hij is gespecialiseerd in de behandeling van cliënten met zwaardere stress en traumagerelateerde klachten.

In Antares is hij samen met collega's verantwoordelijk voor de ontwikkeling van nieuwe kennis, methodes en inzichten rond stressmanagement, preventie en opvang. De ruime

ervaring van Erik en de Antares-associates rond stressmanagement wordt direct toegepast in het trainingscurriculum voor mensen die naar het buitenland worden uitgezonden.

Trainers en inhoudsdeskundigen

Drs. Koos Hazen

Koos Hazen is sinds 1988 werkzaam als psycholoog, seniorconsultant en trainer bij IVP. Hij is klinisch en ontwikkelingspsycholoog. Koos begon zijn carrière bij de Rotterdamse politie in de surveillancedienst en als rechercheur bij de Zeden- en Kinderpolitie. Aansluitend startte hij zijn werkzaamheden bij IVP. Naast hulpverlening specialiseerde hij zich vooral in het geven van opvang- en agressietrainingen. Deze laatste training is mede door hem ontwikkeld. Koos heeft veel ervaring in de begeleiding van medewerkers die in hun werkzaamheden geconfronteerd worden met schokkende gebeurtenissen, zoals overvallen, agressie en geweld. Daarnaast treedt hij vaak op als adviseur in organisaties waar door bepaalde gebeurtenissen de samenwerking of de onderlinge afstemming is verstoord. Coaching en mediation behoren tot zijn vaardigheden. Hij is een praktisch ingestelde persoon, heeft goede contactuele vaardigheden en bezit een dosis humor en nuchterheid die hij in zijn trainingen gebruikt.

Drs. Sjef Berendsen

Sjef Berendsen is klinisch psycholoog en psychotherapeut bij IVP. Hij behandelt mensen met een posttraumatische stressstoornis, organiseert de acute opvang van mensen die een schokkende gebeurtenis

hebben meegemaakt en adviseert instellingen en bedrijven in crisis. Daarnaast geeft hij cursussen, lezingen en workshops over chronische en acute traumatisering, rampen en calamiteiten en de diagnostiek en psychotherapie van de posttraumatische stressstoornis. Op diverse universiteiten geeft hij geregeld gastcolleges over psychotrauma-gerelateerde onderwerpen.

Specifiek over secundaire traumatisering gaf hij lezingen op een congres voor neuropsychologen, op het Pieter Baancentrum en op diverse AZC's van het COA. Voor verschillende doelgroepen gaf hij plenaire lezingen en workshops: de Bedrijfsgeneeskundige dagen, het TBV-congres, het NVMW congres en het congres van de Werkgroep Artsen Advocaten. Ten slotte is hij supervisor bij de Vereniging voor Gedrags- en Cognitieve Therapie en bij de Vereniging EMDR Nederland.

Prof. dr. Rolf Kleber

Rolf J. Kleber is kernhoogleraar Psychotraumatologie Universiteit Utrecht. Hij is gezondheidszorgpsycholoog (BIG register) en supervisor Psychodiagnostiek (NIP register). Hij was werkzaam bij de University of California, Irvine, de Radboud Universiteit Nijmegen, het Nederlands Instituut van Psychologen en de Universiteit Wageningen. Van 1998 tot 2005 was hij bijzonder hoogleraar Psychotraumatologie aan de Universiteit van Tilburg.

Hij verrichtte en superviseerde diverse onderzoeken naar de gevolgen van de Tweede Wereldoorlog, traumatische ervaringen in

de werksituatie, de gevolgen van rampen, en de gezondheid van vluchtelingen en allochtonen in Nederland en andere landen. Hij superviseerde het gezondheidsonderzoek bij de getroffen en de vuurwerkkramp in Enschede. Hij organiseert onderwijs in de psychotraumatologie, klinische psychologie, persoonlijkheidsleer en cultuurpsychologie. Hij is ook adviseur over de gevolgen en verwerking van schokkende gebeurtenissen en (nood)hulpverlening. Op uitnodiging van onder meer Artsen zonder Grenzen en HealthNet International was hij in de jaren negentig actief in 'Mental health programs' in het door oorlogsgeweld geteisterde Bosnië-Herzegovina en in andere door calamiteiten getroffen gebieden.

Em. Prof. dr. Berthold Gersons

Berthold Gersons (1945) is psychiater, senior wetenschappelijk adviseur van Stichting Centrum '45 en distinguished AMC-hoogleraar verbonden aan het Academisch Medisch Centrum van de Universiteit van Amsterdam. Hij ontwikkelde de Beknopte Eclectische Psychotherapie voor PTSS (BEPP), en toonde daarvan de effectiviteit aan. Hij was adviseur van de Nederlandse overheid na grote rampen, zoals de El Al-vliegtuigramp in 1992 en de Vuurwerkkramp in Enschede in 2000. Hij maakte deel uit van de redactie van de *Journal of Traumatic Stress*, van het bestuur van de International Society for Traumatic Stress Studies en van de European Society for Traumatic Stress Studies, waarvan hij van 2005 tot 2007 president was. Hij was van 2004 tot 2010 lid resp. adviseur van het bestuur van het

Veteranen Instituut. Sedert 2000 is hij lid van de Gezondheidsraad. Van 2006 tot 2009 was hij voorzitter van de Nederlandstalige Vereniging voor Psychotrauma. Sinds 2005 is hij adviseur van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding. Hij geeft in binnen- en buitenland trainingen in de korte eclectische psychotherapie voor PTSS en behandelt zelf patiënten met PTSS.

Dr. Julia Bala

Julia Bala is klinisch-, kinder- en jeugdpsycholoog, specialist en psychotherapeut. Zij is afgestudeerd en gepromoveerd aan de Universiteit van Belgrado. Ze volgde psychotherapeutische opleidingen in het voormalige Joegoslavië en de Verenigde Staten.

Sinds 1993 werkt ze in Nederland met getraumatiseerde vluchtelingen, kinderen en gezinnen. Momenteel is ze verbonden aan het jeugd- en gezinsteam van Stichting Centrum '45. Naast behandeling was ze betrokken bij methodiekontwikkeling, onderzoek en innovatieprojecten. Ze geeft lezingen, workshops en cursussen. Haar ervaring heeft ze neergelegd in vele publicaties in binnen- en buitenland.

Drs. Marcella Pommée

Marcella Pommée is als klinisch psycholoog/psychotherapeut werkzaam bij Stichting Centrum '45. Daarnaast is ze betrokken bij de vormgeving van verschillende projecten over kwaliteitsverbetering in de psychotraumazorg, zowel in de NtVP als voor de partners in Arq Psychotrauma Expert Groep. Ze verzorgt regelmatig opleidingen voor professionals.

Dr. Annemarie Smith

Annemarie Smith is psychiater en psychotherapeut. Sinds 1991 is zij verbonden aan Stichting Centrum '45 en betrokken bij (ambulante) behandeling van getroffen door oorlog, vervolging en geweld. Daarnaast is zij opleider voor de keuzestage psychotherapie voor AIOS (artsen in opleiding tot specialist) psychiatrie. Zij promoveerde op een onderzoek naar gevolgen voor de hulpverlener van het werken met ernstig getraumatiseerde patiënten. Momenteel doet zij onderzoek naar de effectiviteit van behandeling van vluchtelingen die lang in Nederland verblijven. Zij is betrokken bij de ontwikkeling en beschrijving van multidisciplinaire behandelprogramma's voor doelgroepen van Stichting Centrum '45. Geïnspireerd door de trias van behandeling, opleiding en onderzoek geeft zij cursussen, workshops en lezingen.

Drs. Harry van Tienhoven

Harry van Tienhoven is opgeleid als arts en systeemtherapeut en heeft een ruime ervaring in de behandeling van asielzoekers en vluchtelingen en hun gezinnen. Hij verzorgde een landelijk aangeboden cursus gericht op het voorkomen van secundaire traumatisering bij hulpverleners in de GGZ, en hij verzorgt al geruime tijd het onderwijs bij Stichting Centrum '45 voor arts-assistenten en psychologen in opleiding op het gebied van de verbreding van hun kennis van complexe traumatisering.

Drs. Adriana Jasperse

Adriana Jasperse is sociaal psychiatrisch verpleegkundige, en volgt momenteel een

opleiding tot systeemtherapeute. Zij werkt al lange tijd met vluchtelingen en asielzoekers. In die doelgroep bouwde ze veel ervaring op met moeders en hun jonge kinderen. Veerkracht en eigenheid vormen de bril waardoor zij kijkt. Haar aanpak wordt verder gekenmerkt door een praktische en relativerende benadering.

Drs. Karin Schouten

Karin Schouten is beeldend therapeut (Hogeschool van Utrecht, 1992) en beeldend kunstenaar (AKI, Academi voor Beeldende Kunst, Enschede, 1984). Zij werkt met getraumatiseerde vluchtelingen en vluchtelingengezinnen bij Stichting Centrum '45, Diemen en bij Phoenix, Pro Persona, Wolfheze. Daarnaast volgde zij de opleiding Transculturele Systeembenadering (2009). Ze is bestuurslid van de NtVP (Nederlandstalige Vereniging voor Psychotrauma) en doet onderzoek naar beeldende therapie en trauma.

Drs. Jelly van Essen

Jelly van Essen is arts en psychotherapeut bij Stichting Centrum '45. Als psychotherapeut combineert zij psychoanalytische, systeemtheoretische en traumagerichte methodieken. Ze heeft meer dan twintig jaar ervaring in de behandeling van vluchtelingen en migranten in Nederland, zowel volwassenen, kinderen, adolescenten als gezinnen. Daarnaast is ze betrokken bij innovatie en methodiekontwikkeling van gezinsbehandelingen. Bij Stichting Centrum '45 coördineert ze de zorgprogramma's 'jeugd en gezin' en 'expat staff'. Zij draagt als docent en trainer bij aan deskundigheidsbevordering en training van

professionals in binnen- en buitenland. Ze publiceert geregeld in Nederlandse en internationale tijdschriften en boeken. In 2007 schreef ze samen met Julia Bala het boek *Als glas in Lood*, over de behandeling van vluchtelingkinderen en gezinnen in Nederland.

Jelly verzorgt trainingen voor Artsen zonder Grenzen en Antares Foundation. In deze trainingen behandelt ze staff care and stress management, voor managers en medewerkers van ngo's in conflictgebieden. Zij deed ook veel missies naar conflictgebieden voor de acute opvang van expats na schokkende gebeurtenissen en voor stressmanagement-trainingen van expat staff en nationale staf.

Drs. Will de Jong

Will de Jong is klinisch psycholoog en psychotherapeut met een langdurige ervaring in de behandeling van heel uiteenlopende groepen getraumatiseerde patiënten. Hij was geruime tijd werkzaam bij Riagg Rijnmond. Hier was hij medeoprichter van een unit waar slachtoffers van oorlog, geweld en seksueel misbruik werden behandeld. Hij is werkzaam voor humanitaire organisaties zoals Artsen Zonder Grenzen en Antares Foundation. Hij geeft trainingen over psychotraumatologie, verzorgt individuele trainingen stressmanagement voor medewerkers van humanitaire organisaties en voert met deze doelgroep terugkeergesprekken.

Daarnaast verzorgde hij in een groot aantal missies in conflictgebieden en postconflictgebieden de opvang van expats en lokale medewerkers van organisaties na schokkende gebeurtenissen.

Drs. Maarten Hoejenbos

Maarten Hoejenbos is arts (opleiding in Groningen) en sociaal geneeskundige (in Leiden). Hij behaalde de masterdiploma's Public Health (Utrecht) en Diploma of Disaster and Emergency Medicine (London). Maarten startte in dienst van de Koninklijke Marine. Hij werkte als eerstelijnsarts (aan boord) in Curaçao, Aruba, Den Haag, Driehuis en in het geneeskundig management (Den Helder, Driehuis, Den Haag). Tijdens zijn loopbaan werd hij meer en meer betrokken bij psychosociale nazorg en opleidingen.

Hij werkte bij de Sociaal-Medische Dienst van de Koninklijke Marine, en was onder andere belast met de re-integratie en de GGZ-afdeling. Hij was voorzitter van het SPRINT-team (interventie na traumatische incidenten), en gaf voorlichting en opleidingen over (preventie) van gezondheidsschade. Hij was betrokken bij de vormgeving van de militaire nazorg (veteranenzorg). Hij vervulde een geneeskundige beleidsfunctie op het ministerie van Defensie over GGZ, sociale zekerheid en veteranenzorg. Hij was lid van de Wetenschappelijk Onderzoekswerkgroep 'Human Factors and Medicine' van de NATO. Maarten werkt als adviseur voor Artsen zonder Grenzen, Veteranen Platform (nazorg) en Antares Foundation, waar hij onder meer trainingen verzorgt.

Drs. Jos M.P. Weerts

Jos M.P. Weerts werkt als hoofd van het Kennis- en onderzoekscentrum van het Veteraneninstituut in Doorn (www.veteraneninstituut.nl). Van 1998 tot 2005 verzorgde hij

trainingen in adaptatie na uitzendingen voor het Korps Mariniers. Sinds 1998 verzorgt hij voor Antares Foundation workshops en trainingen voor humanitaire organisaties op het gebied van stressmanagement, psychosociale hulp en begeleiding na incidenten. Hij wordt regelmatig uitgezonden naar (post-)conflictgebieden. Als consultant of trainer werkte hij onder ander in Nigeria, de Palestijnse gebieden, Sudan/Darfur, Bosnië, Servië, Haïti, DR Congo en Afghanistan.

Hij studeerde geneeskunde aan de Katholieke Universiteit Nijmegen (Vrije Studierichting met psychiatrie als hoofdvak en neurologie, interne geneeskunde en sociale geneeskunde als bijvakken).

Eerder werkte hij als directeur van de Stichting Icode (Informatie- en Coördinatieorgaan Dienstverlening Oorlogsgetroffenen, tegenwoordig Stichting Cogis) in Utrecht. In deze functie was hij lid van een aantal adviescommissies voor het beleid en de zorg voor oorlogs- en geweldslachtoffers. Sinds 2008 is hij voorzitter van de Nederlandstalige Vereniging voor Psychotrauma (www.ntvp.nl).

Drs. Truus Wertheim-Cahen

Truus Wertheim-Cahen is beeldend therapeut en ergotherapeut. Zij werkt al ruim vijftientig jaar met slachtoffers van (politiek) geweld. Daarnaast publiceerde ze veel over expressie en creativiteit als instrument om traumatische ervaringen te helpen verwerken en stress het hoofd te bieden. Over deze onderwerpen geeft zij in binnen- en buitenland lezingen en workshops. Als trainer en

adviseur werkte Truus voor verschillende ngo's met een psychosociaal programma, waaronder Warchild.

Ze is al tien jaar als docent verbonden aan de RINO N-H in Amsterdam en aan de Ecole des Etudes Sociales et Pedagogiques in het Zwitserse Lausanne.

Overige informatie

46

Alle kosten zijn inclusief

Alle vermelde prijzen zijn inclusief arrangement- en literatuurkosten. De prijs is vrijgesteld van btw. Voor maatwerk en extra coaching werken we op basis van een offerte.

Locaties

We overleggen samen waar de trainingen plaatsvinden: bij u, in onze trainingslokalen in Diemen of Oegstgeest, of op een goed bereikbare locatie in het land.

Informatie over de e-learningmodules

Bij veel trainingen bieden we een persoonlijke onlineleeromgeving aan. Hier vindt u praktische informatie over het programma, achtergrondinformatie over het onderwerp en voorbereidende opdrachten. Ook kunt u contact houden met uw docent en deelnemers. Na afloop blijft de leeromgeving nog een tijd voor u toegankelijk.

Maatwerk, advies en coaching

Soms is een standaard opleidingstraject niet voldoende. Dan ontwikkelen onze adviseurs samen met u een leertraject dat op uw situatie aansluit. Uw behoeften vormen het startpunt.

We zoeken samen naar de probleemstelling achter uw vraag. Is deze helder, dan formuleren we samen de inhoud en de vorm van de training. Ook grote opdrachten kunnen wij snel organiseren en uitvoeren.

U kunt bij ons ook terecht voor adviesvragen en coaching.

Accreditaties/certificaten

Na de succesvolle afronding van de training ontvangt u een certificaat. Dit is een bewijs van uw succesvolle deelname aan de training, en vermeldt de inhoud ervan. In sommige gevallen hebt u dit certificaat nodig om een tweede module te volgen. In de Arq Educatie Kalender vindt u welke trainingen door een specifieke beroepsorganisatie geaccrediteerd zijn.

Data open opleidingen

De actuele data van de open opleidingen vindt u in de Arq Educatie Kalender.

Informatie over data, inschrijving of maatwerk

Wenst u de Arq Educatie Kalender aan te vragen. Verkent u graag de mogelijkheden van maatwerk? Of wenst u zich in te schrijven voor een training?

Stuur dan een e-mail naar David Veenman (d.veenman@arq.org).

Of bel naar (020) 840 76 80.

Natuurlijk mag u ons altijd vrijblijvend bellen voor meer informatie.

Verwacht

Behandeling van getraumatiseerde vluchtelingen en asielzoekers

In deze training komt u meer te weten over de diagnostiek en de behandeling van psychotrauma in een culturele context. Traumatisering wordt in verschillende culturen anders geuit, en er wordt vaak anders mee omgegaan. Denk hierbij aan zaken zoals wij-cultuur, andere verklaringsmechanismen en andere betekenisgeving. Bij de behandeling van vluchtelingen en asielzoekers is het dan ook noodzakelijk om hiermee rekening te houden. Bovendien wordt de problematiek vaak complexer juist door het vluchteling zijn, zoals migratie- en acculturatieproblemen. Ook deze problemen zullen moeten worden meegenomen. Daarnaast spelen taalbarrières vaak een rol, en moet u eventueel via tolken communiceren.

Tijdens deze training komen cultuurspecifieke factoren voor de behandeling aan bod. Docenten geven suggesties hoe u hiermee kunt omgaan en helpen u bij het oefenen van de nodige vaardigheden. De docenten hebben veel ervaring met psychologische behandeling in een multiculturele context.

Narrative Exposure Therapy

In 2011 biedt Stichting Centrum '45 ook trainingen in Narrative Exposure Therapy aan.

Expert bij schokkende
gebeurtenissen

ANTARES
FOUNDATION

Stichting **Centrum'45**

partners in educatie programma

Nienoord 5
1112 XE Diemen
Telefoon (020) 840 76 40